

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування закладу вищої освіти)

Інститут біології, хімії та біоресурсів
(назва інституту/факультету)

Кафедра Кафедра хімічного аналізу, експертизи та безпеки харчової продукції
(назва кафедри)

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

Атомно-абсорбційна спектроскопія для природничих наук
(вказіть назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))
вільного вибору аспіранта
(вказати: обов'язкова)

Освітньо-професійна програма 102 «ХІМІЯ»
(назва програми)

Спеціальність 102 – «Хімія»
(вказати: код, назва)

Рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)
(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

Мова навчання українська
(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробники: *Сачко Анастасія Валеріївна, доцент кафедри хімічного аналізу, експертизи та безпеки харчової продукції, к.х.н., доцент*
Кобаса Ігор Михайлович, завідувач кафедри хімічного аналізу, експертизи та безпеки харчової продукції, д.х.н., професор
(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів)	http://ibhb.chnu.edu.ua/profile/user/147
Контактний тел.	(+380372)-584-897
E-mail:	an.sachko@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1295
Консультації	Очні та он-лайн консультації за попередньою домовленістю

3.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Основи атомно-абсорбційної спектроскопії											
Тема 1. Вступ. Атомно-абсорбційна спектроскопія та її можливості при визначенні слідів елементів. 1.1. Принцип методу. 1.2. Джерела світла. 1.3. Атомізатори. 1.4. Оптичні системи. 1.5. Державна перевірка атомно-абсорбційних спектрометрів.	2			2	30							
Тема 2. Метрологічні характеристики атомно-абсорбційного методу. Підвищення точності полум'яного атомно-абсорбційного аналізу.	2			2	30							
Разом за ЗМ1	4			4	60							
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Використання атомно-абсорбційної спектроскопії в аналітичній хімії різних об'єктів.											
Тема 1. Харчові продукти. Гірські породи, руди та мінерали. Ґрунти. Природні та стічні води.	2			2	20							
Тема 2. Метали і сплави. Кольорові метали і сплави. Чорні метали і сплави. Благородні метали.	2			2	20							
Тема 3. Особливості атомно-емісійного аналізу з використанням спектрометра С-115 М	2			2	20							
Разом за ЗМ 2	6			6	60							
Усього годин	10			10	120							

3.2.1. Теми лабораторних занять

№	Назва теми
1	Вивчення спектрів випромінювання ламп з порожнистим катодом за допомогою атомно-абсорбційного спектрофотометра.
2	Визначення чутливості атомно-абсорбційного вимірювання вмісту іонів Цинку у водних розчинах
3	Визначення характеристичної концентрації атомно-абсорбційного вимірювання вмісту іонів Купруму у водних розчинах
4	Вибір оптимальних умов атомізації водних розчинів іонів Цинку при кількісному вимірюванні їх концентрації методом полум'яневої атомно-абсорбційної спектроскопії
5	
6	Визначення одного чи декількох важких металів у зразках ґрунту
7	
8	Побудова калібрувальної характеристики для атомно-абсорбційного визначення концентрації іонів Феруму у водних розчинах
9	Порівняння чутливості аналітичних спектральних ліній при атомно-абсорбційному визначенні Натрію
10	Атомно-емісійне визначення вмісту натрію та калію в природних та питних водах

3.2.2. Тематика індивідуальних завдань

№	Назва теми
1	Фізико-хімічна суть та основи атомно-абсорбційного аналізу. Спектри електромагнітного випромінювання.
2	Основні типи полум'я та фізико-хімічні процеси при полум'яній атомізації. Безполум'яні типи атомізації. Аналітичні характеристики різних способів атомізації.
3	Типи, будова та основні функціональні характеристики атомізаторів.
4	Застосування електронографії та нейтронографії в структурному аналізі.
5	Метрологічні характеристики атомно-абсорбційного методу. Чутливість, межа виявлення, відтворюваність, правильність.
6	Методи кількісного атомно-абсорбційного аналізу. Атомно-абсорбційна спектроскопія та її можливості при визначенні слідів елементів.
7	Атомно-абсорбційний аналіз природного середовища та продукції різних галузей промисловості.
8	Теоретичні основи атомно-абсорбційного аналізу з електротермічною атомізацією зразків. Суть методу, механізми реалізації, переваги та недоліки.
9	Основні типи полум'я та фізико-хімічні процеси при полум'яній атомізації. Безполум'яні типи атомізації. Аналітичні характеристики різних способів атомізації.

3.2.3. Самостійна робота

№	Назва теми
1	Порівняння методів атомно-абсорбційного аналізу з використанням різних джерел атомізації. Детальний аналіз переваг та недоліків кожного з варіантів ААС.
2	Фізичні, хімічні та спектральні завади в ААС. Механізми усунення завад при виконанні аналітичних визначень.
3	Метод «холодної пари». Суть методу, механізми реалізації.
4	Використання гідридних установок в атомно-абсорбційному аналізі. Для визначення яких елементів найкраще підходить такий підхід. Розглянути переваги та недоліки методу.
5	Фізичні, хімічні та спектральні завади в атомно-емісійній спектроскопії. Порівняння з ААС.
6	Метрологічні характеристики методів ААС та АЕС. Порівняння.
7	Попередня підготовка зразків. Озолення. Види озолення.
8	Пробопідготовка зразків шляхом аналізу плавів.

* ІНДЗ – для змістового модуля, або в цілому для навчальної дисципліни за рішенням кафедри (викладача).

4. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Форми поточного контролю: допуск до лабораторної роботи, що включає перевірку знання методики та основних етапів виконання роботи (усний або тестування), захист протоколів лабораторних робіт (усний або тестування); поточні тестові контрольні роботи із використанням можливостей Moodle. В окремих випадках можливою є підготовка рефератів та доповідей на певну тематику.

Форма підсумкового контролю: іспит.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання: письмові контрольні роботи з елементами розв'язування аналітичних задач, тестові контрольні роботи в системі Moodle, дослідницькі проекти, розрахунково-графічні роботи та інші.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

(Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Розподіл балів, які отримують студенти Екзамен

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)										Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2			Виконання лабораторних завдань						
T1	T2	T4	T5	T6	B1	B2	B3	B4	B5	40	100
5	5	5	2,5	2,5	8	8	8	8	8		

T – теми змістових модулів. **B** – блоки лабораторних робіт

5. Рекомендована література

5.1. Базова (основна)

1. Алемасова А. С. Аналітична атомно-абсорбційна спектроскопія : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А. С. Алемасова, А. М. Роқун, І. О. Шевчук; Донец. нац. ун-т. - Севастополь; Донецьк : Вебер, 2003. - 308 с. - Бібліогр.: 59 назв. - укр.
2. Чмиленко Ф.О., Деркач Т.М. Методи атомної спектроскопії: атомно-абсорбційний спектральний аналіз: Навч. посіб. - Д.: РВВ ДНУ, 2002.- 120 с
3. Алемасова А. С. Модифицирование концентратов в комбинированных и гибридных атомных и молекулярных абсорбционных методах анализа : монография / А. С. Алемасова, Т. Н. Симонова, А. Н. Роқун, Н. Д. Щепина, Н. В. Алемасова, Е. А. Белова, А. Н. Федотов; Донец. нац. ун-т. - Донецк : Вебер, Донец. отд-ние, 2009. - 181 с. - рус.
4. Atomic Absorption Spectrometry: Theory, Design and Applications (Volume 5) (Analytical Spectroscopy Library. Edited by Hasswell S.J. / ELSEVIER. – 1991, 530 p.

5.2. Допоміжна

1. Иванов Н.П. Атомно-абсорбционный спектральный анализ. В кн. Методы анализа химических реактивов и препаратов. – М.: ИРЕА, 1965.– С.9– 104.
2. Львов Б.В. Атомно-абсорбционный спектральный анализ. – М.: Наука, 1966. – 392 с.
3. Полуэктов Н.С. Методы анализа по фотометрии пламени. -М.: Химия, 1967. – 307 с.
4. Шарнопольский А.И., Есилевский В.А., Базилянский Л.Л. и др. Состояние и перспективы развития атомно-абсорбционной спектроскопии. – Северодонецк, 1967. – 12 с.
5. Долежал Я., Повондра П., Шульцев З. Методы разложения горных пород и минералов. – М.:Мир, 1968. – 241 с.
6. Брицке М.Э. Анализ металлургических продуктов методом эмиссионной фотометрии пламени. – М.: Металлургия, 1969. – 224 с.
7. Борзов В.П., Плющ Т.В. Применение эмиссионного и атомноабсорбционного спектрального анализа для определения химического состава ферритов. – Л.: Химия, 1969. – 241 с.
8. Брицке М.Э., Савельева А.Н. Атомно-абсорбционный анализ в металлургии цветных и редких металлов. – М.: Цветметинформация, 1970. – 63 с.
9. Славин У. Атомно-абсорбционная спектроскопия. – Л.: Химия, 1971, – 269 с.
- 10.Золотов Ю.А., Кузьмин Н.М. Экстракционное концентрирование. – М.: Химия, 1971. – 272 с.
- 11.Мурадов В.Г. Атомно-абсорбционная спектроскопия в термодинамических исследованиях. – Ульяновск: Ульяновский пединститут, 1975. – 74 с.
- 12.Гусинский М.Н., Лобачев К.И. Состояние и тенденции развития атомноабсорбционной спектрофотометрии. Обзорная информация. – М.: МДНТП, 1975. – 61 с.
13. Прайс В. Аналитическая атомно-абсорбционная спектроскопия. – М.: Мир, 1976. – 358 с.
- 14.Снигирева И.А. Современные методы исследования качества пищевых продуктов. – М.:Экономика, 1976. – 219 с.
- 15.Иванов Н.П. Аппаратурные основы атомно-абсорбционного анализа. В кн. Методы химического анализа минерального сырья. -М.: ВИМС, 1977. – С.19– 71.
- 16.Юделевиц И.Г., Старцева Е.А. Атомно-абсорбционное определение благородных металлов. – Новосибирск: Наука, 1981. – 158 с.
- 17.Столярова И.А., Филатова М.П. Атомно-абсорбционная спектрометрия при анализе минерального сырья. – Л.: Недра, 1981. – 152 с.
- 18.Брицке М.Э. Атомно-абсорбционный спектрохимический анализ. – М.: Химия, 1982. – 224 с.
19. Харламов И.П., Еремина Г.В. Атомно-абсорбционный анализ в черной металлургии. – М.: Металлургия, 1982. – 166 с.